

B i i k e 2006

Risem-Lunham

Liiwe waane, loonsmoons än geeste,

biikebrånen jült as üülj traditionel fest önj Fraslönj. We frasche wiise ouers nau, dåt et - for e fåstewål tumanst - aw arken fål ai wäär as.

Tradition as, wan huum et nau namt, wat, wat foon iinj generation tu e näist dänj wård. Diling jült et ouers ål as tradition, wat wat tri iir eefterenouder mouget wörn as.

Di inflationäre brük foon tradition for åles än ninte, wiset, dåt wörlkik tradition salten wörn as.

Feste än önjläse wårde müüljruchtet inseet, instrumentalisiert, am identität, dåt ünferwaxselboor än autentisch tu inszeniiren. Ouers jüst dåt koon et dan je ai weese. Sün eventmanagement heet fort mååst en komersielen äädergrün.

Et biikebrånen as, wat e fåstewål önjgungt, önjfång e söömteier iirgene foon e jöögendfloose foon e Instituutsferiin aw e Stolbärj „widerbelaawet“ wörn. Dåt wus en bewust politisch initiatiw, am frasche fort frisch tu soomeln.

Dåt häåwe we üs jütid önj e Rökefloose oufkiiiket, as we for Risem en biike ploonten.

Dåt önj Risem-Lunham en Biike foon frasche for frasche aw frisch mouget wård, as ouers niinj produkt foon en eventmanager. Dåt heet wider foole ma tradition tu dauen.

a) frisch teooterschriwe än –spale heet goue rödje heer önjt toorp. Tånk am e schriwer Emil Måler (Hansen) än üusen följkschauspaaler Karl-August Kruse. Wat for jüdeer tradition stalftreesend stönje.

b) 1923 wörd önj Klookris e Friesisch-Schleswigsche Verein grünläid. Die feriin begrüp, dåt et for äin kultur – wans ouerlaawe wal – nüsi as än streew uk politisch deerfor. Huum mötj ham ai foon büten forschriwe än fåstleede lätje, aw dåt wat frisch as. Da frasche schan ouer jare äine rödje än äädergrün beschniis waase än önj dåt deere wasweesen jare kultur seelewbewust widerentwikle än jare äine wäi gunge koone.

Da kjarls am Johannes Oldsen – W.L. Andresen, Martin Lorenzen ouers t.b. uk Heie Herbener än Martin Clausen üt't toorp - wus klåår, dåt et folkorisieren än musealisieren foont frisch ai önjt intråse foone e frasche as. Wjarn ja ai ween, häin we diling niinj Biikebrånen aw

e fástewal än maning oudre kääre uk ai. Sū wjarn we frasche diling ai as national manerhäid önj Tjüschlönj önjerkânt.

Jü idee „Foon Fräsche for Fräsche aw Fräsch“ as ai jarst foon e Rökefloose erfüenen wörn ouers as tou generatione üülj.

c) Dideere national-fräsche toochte as nü ai sū tu ferstönjen, dāt huum am seelw nooch wus. Johannes Oldsen ging bewust in önj en tuhuupehuugen ma oudre manertåle önj Tjüschlönj, wat jüst sū for jare identität än språke streeweten as da nationale frasche. Sū wus hi deerbai, as 1924 e Verband nationaler Minderheiten in Deutschland grünläid wörd. Dāt wjarn e Sorbe, da Poole, e Litauer, da Dånsche än e Fräsche wat jam tuhuupe slüten.

E nazis än dan e krich seeten en iinje aw dāt tuhuupeuugen. 80 iir leeser hääwe we ouers wider e ferbånd foon nationale manerhäide önj Tjüschlönj, di „Minderheitenrat der vier autochthonen nationalen Minderheiten Deutschlands“, e Dånsche, e Sorbe, e Sinti än Roma än we Fräsche.

Et jeeft en årbetkris for manerhäidefrååge bai e Bundestag än en manerhäidesekretariat önj Berlin, wat personel üt me bestoont. Dāt schöölen än stipen foon manerhäide as åltids uk en politischen apgoowe än sunt 1923 as en gånse dil schååfet wörn.

Wat heet dāt ma e biike tu dauen?

Arks iir hääwe we geeste üt oudre manertåle tu besäk, wat ma üs fiire än sū e ferbining en e solidarität twasche da europäische manertåle aprucht hüülje.

Bai et biikebrånen aw e Knup wårde frasche teeooterstöögene aw frasch apfjard, san oudre manerhäide üt Europa tu geest än et wård wiset, dat huum uk diling as frasche seelewjard än ainweesen wise koon. Dāt san da traditione, wat dāt heere biike aktiiv widerfjard üt et iirwpårt foon e generatione awfoordi.

Dāt entlik iilj – e biike - as sūdånji en riinen „event“ suner wörklik tradition.

Sū mårk jam gödj: Ai åles wat eefter tradition ütschucht as et uk.

Dāt wat wörklik tradition as, heet ouer generatione årbet koostet.

Sū ååcht aw e tradition, et luunt ham!

Foole spoos nuch eeling!